

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก*

A MODEL OF PARTICIPATORY LOCAL DEVELOPMENT OF THE CITIZEN SECTORS IN THE LOCAL ORGANIZATION IN PHITSANULOK

พัฒนปกรณ์ ดอนตัมไพร์*, โชติ บดีรัฐ, ศรชัย ท้าวมิตร

Phattanaphakorn Dontumpai*, Chot Bodeerat, Sornchai Taomiit

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author Email: phawat.phat58@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก 3) เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 27 คน ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกบุคคลเป็นผู้แทนระดับท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนระดับท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามตรวจสอบโครงการ และด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา 3 ปี ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่นมีการตื่นตัวและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่นมีความรู้สึกลังเลและไม่จำเป็น 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเป็นตัวแทนระดับท้องถิ่นมีการตื่นตัวและสนใจการเมืองระดับท้องถิ่น 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่าผ่านการระดมความคิดเห็นในวงแคบ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามแผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การพัฒนาท้องถิ่น, ภาคประชาชน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, จังหวัดพิษณุโลก

Abstract

The objective of this research is 1) Study the level of participation in development Local areas of public sector in local government organization area Phitsanulok Province. 2) Study factors affecting participation in local development of the public sector in local government organization area Phitsanulok Province. 3) Propose guidelines for participation in the local development of public sector in local government organizations area Phitsanulok Province. The sample group of 400 people and target group of key informants of 27 people. The results of the

quantitative research found that. When separated into each area, it was found that participation was at a high level 3 aspects include. Participation in selecting individuals as representatives at the local level. Participation in voting to elect representatives at the local level. And participation in following local political information. Participation is at a low level in 2 aspects. Participation in monitoring and inspecting the project. And participation in examining the 3-year development plan. Qualitative research results found that factors affecting participation in local development of the public sector in Local government organization area Phitsanulok Province consist of 5 aspects: 1) Participation in following political information at the local level is alert and accessible. Information is easy. 2) Participation in community work regarding solving problems at the local level is difficult. Complicated and unnecessary. 3) In terms of participation in selecting people to be local level representatives. They are alert and interested in politics local level. 4) In terms of participation in the preparation of local development plans. It was found that it was through brainstorming in a narrow circle. 5) Participation in monitoring local development plans. Is considered an important tool for development.

Keywords: Participation, Local Development, Public Sector, Local Government Organization, Phitsanulok Province.

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ รวมทั้งมีการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงถือเป็นกลไกหลักที่สำคัญของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอีกประการหนึ่ง และสังคมไทยยังได้ให้ความสนใจในพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดที่สุดของการพัฒนาชุมชน ที่ต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งต้องประสานความร่วมมือกับชุมชนหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในพื้นที่แบบบูรณาการ (ภวัต พัฒนนิภากร และเสวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร, 2562)

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในระดับท้องถิ่นนั้นมีความจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานภาครัฐ โดยเฉพาะการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับท้องถิ่น ดังนั้นภาครัฐจึงมีหน้าที่ในการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสหรือเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงในระดับชาติ และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโดย 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และ 5) ส่งเสริมให้



การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยง (วิชญ์ หยกจินดา, 2557)

ดังนั้นการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น จึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนในการร่วมกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลในการดำเนินงานเพื่อสร้างความโปร่งใส สร้างธรรมาภิบาล และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงศึกษาถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก โดยมีจุดมุ่งหวังว่าผลการศึกษาวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิษณุโลก ในการที่จะส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อเป็นการบริหารงานและดำเนินกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิษณุโลกให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์อันจะเป็นประโยชน์กับประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยจะศึกษาว่าประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนในด้านต่าง ๆ และในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง ผู้นำหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างไรบ้าง ทำให้เกิดผลการพัฒนาท้องถิ่นในด้านใดบ้าง มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะใดเพื่อเป็นข้อมูลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีปัญหาในลักษณะคล้ายคลึงกันไปพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) จากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน ด้วยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) และเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 27 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ในแต่ละอำเภอ จำนวน 9 แห่ง เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ก่อนหาข้อสรุปและเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้เชิงปริมาณ

1. แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ

แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 7 ด้าน ตอนที่ 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชน เพื่อเสริมสร้างและปรับปรุงแก้ไขการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาเอกสารแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน 3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยและนำแบบสอบถามเสนอและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ 4) นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 5 ท่าน 5) นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective congruence) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และ 6) ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ แล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้เชิงคุณภาพ

1. แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 27 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก 3) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ประกอบไปด้วย การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีเหตุผลและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นข้อมูลระดับทุติยภูมิเพื่อที่จะวิเคราะห์สภาพปัญหาและเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 27 คน ด้วยการใช้คำถามปลายเปิดในข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยพบประเด็นที่มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านการมีส่วนร่วมในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกบุคคลเป็นผู้แทนระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$) ด้านการมีส่วนร่วมลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนระดับท้องถิ่น



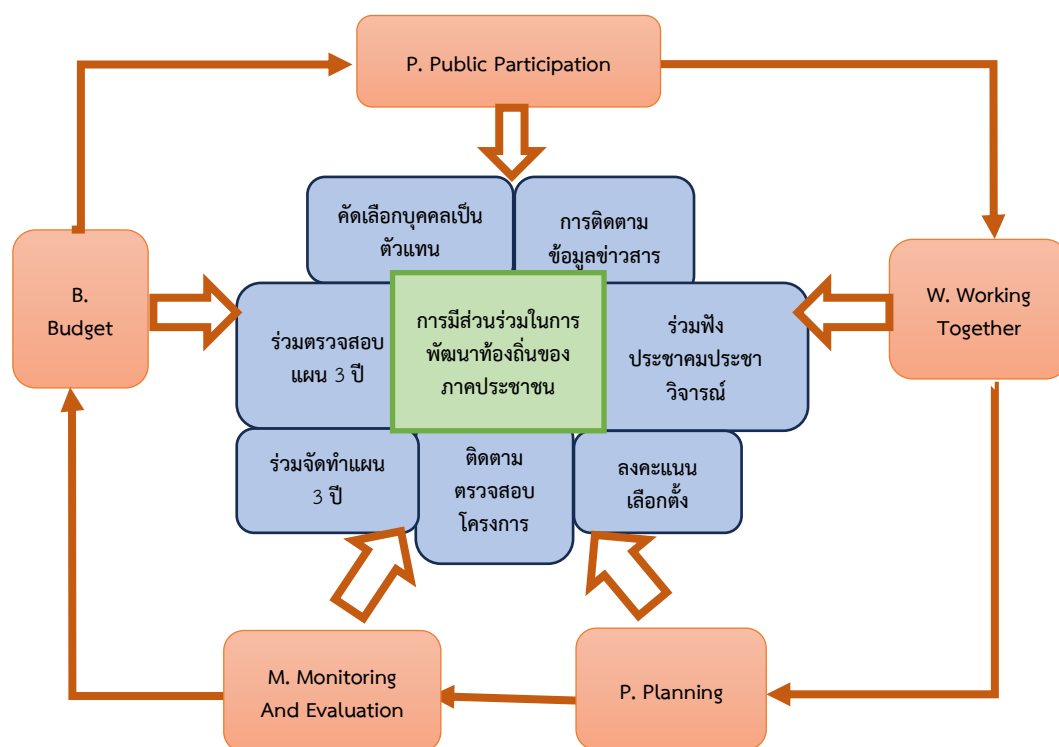
($\bar{X} = 3.80$) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.62$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3 ปี ของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.87$) และด้านการมีส่วนร่วมฟังประชาคม/ประชาพิจารณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.81$) และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามตรวจสอบโครงการ ($\bar{X} = 2.39$) และด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{X} = 2.10$)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก (y) ได้ดังนี้ 1.) ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 7 ตัวแปร มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก (y) เท่ากับ 0.729 ($R = .729$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก (y) โดยมีค่าความสัมพันธ์ปานกลาง 2.) ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 7 ตัวแปร มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการผันแปรกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก (y) เท่ากับ 0.531 ($R^2 = .531$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก (y) ได้ร้อยละ 53.10 และ 3.) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก (y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ตัวแปร สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ตัวแปรระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ (X_7 Beta = .606) ตัวแปรรายได้ (รายเดือน) (X_6 Beta = .595) ตัวแปรอาชีพ (X_5 Beta = .242) ส่วนตัวแปรอีก 4 ตัวแปร ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับ “PMPMB Model” ดังที่ณัทกวี ศิริรัตน์ และคณะ ดังนี้ 1) P: Public Participation (การมีส่วนร่วมของประชาชน) คือ การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และข้าราชการท้องถิ่นต้องดำเนินงานเชิงรุกเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และขับเคลื่อนท้องถิ่นไปสู่อนาคตที่คาดหวังไว้ สร้างทัศนคติให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของสิทธิพลเมือง และบทบาทของตนประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) W: Working Together (ความร่วมมือกันทำงาน) คือ การสร้างความร่วมมือกันภายในท้องถิ่นระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นร่วมบูรณาการความร่วมมือกัน สร้างการมีส่วนร่วมกันภายในสังคมท้องถิ่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นเอกภาพ เข้มแข็ง และยั่งยืน 3) P: Planning (การวางแผน) คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในทุกกระบวนการการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเริ่มที่การวางแผนพัฒนาประชาชนเพื่อให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และตระหนักถึงความสำคัญของการประชาชน เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพประชาชนในท้องถิ่นที่จะสามารถพัฒนาท้องถิ่นต่อไป 4) M: Monitoring and Evaluation (การติดตามประเมินผล) คือ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมี



ประสิทธิภาพ 5) B: Budget (งบประมาณ) คือ การจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาท้องถิ่น และโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนอย่างต่อเนื่อง กำหนดโครงการและจัดสรรงบประมาณที่นอกเหนือจากโครงการปกติ เช่น การดำเนินงานด้านการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพของประชาชนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของสิทธิพลเมือง และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและขับเคลื่อนท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป (ณัทกวี ศิริรัตน์ และคณะ, 2566)



ภาพที่ 1 แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก

อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก จากผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกบุคคลเป็นผู้แทนระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$) ด้านการมีส่วนร่วมลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารการเมืองระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.62$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนา 3 ปี ของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.87$) และด้านการมีส่วนร่วมฟังประชาคม/ประชาพิจารณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.81$) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามตรวจสอบโครงการ ($\bar{X} = 2.39$) และด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบแผนพัฒนา 3 ปี ($\bar{X} = 2.10$) สอดคล้องกับรัฐ กันภัย และธรรมนิตย์ วราภรณ์ ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการ



พัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง พบว่า 1) ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่างมีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด มีส่วนในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนามากที่สุด และมีการพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมากที่สุด 2) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง มีความสัมพันธ์ทางบวกทุกตัวและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุดคือ สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลน้อยที่สุดคือ การรับรู้ข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต 3) การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง มีค่าอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ 54.9 ข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อกระจายเสียงตามสายของหมู่บ้าน (รัฐ กันภัย และธรรมนิธย์ วราภรณ์, 2558)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ ปัจจัยด้านรายได้ (ต่อเดือน) และปัจจัยด้านอาชีพ 1.) ปัจจัยด้านระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ในครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ 16 ปีขึ้นไป จึงทำให้เป็นบุคคลที่รู้จักบริบทพื้นที่ รู้จักบุคคลต่างๆ หรือรู้จักนักการเมืองท้องถิ่น จึงทำให้ได้รับรู้ นโยบาย หรือรับทราบผลการดำเนินงานต่างๆ ที่ผ่านมายุ่งตลอดเวลา จึงทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก 2.) ปัจจัยด้านรายได้ (ต่อเดือน) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีรายได้ (ต่อเดือน) 15,001 – 20,000 บาท เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีรายได้ที่ยังไม่สูงมากนัก จึงทำให้มีความสนใจในนโยบาย หรือการดำเนินงานของท้องถิ่นที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มรายได้ให้คนกลุ่มนี้ได้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทนั้น จึงทำให้ไม่ได้ให้ความสนใจในนโยบาย หรือการดำเนินงานของท้องถิ่นมากนัก เนื่องจากต้องประกอบอาชีพ และต้องหารายได้เพื่อดำรงชีวิต หรือใช้จ่ายในแต่ละวัน ซึ่งต่างจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีรายได้ (ต่อเดือน) 15,001 – 20,000 บาท จึงทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก 3.) ปัจจัยด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ บุคคลกลุ่มนี้จึงเป็นบุคคลที่มีความรู้ จึงทำให้มีความสนใจในนโยบาย หรือการดำเนินงานของท้องถิ่นที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนจนถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และนึกถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและคนอื่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก สอดคล้องกับกิตติ พุทธิพน และคณะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และรายได้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี เพศ และอาชีพต่างกัน

3) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (กิตติ พุทธนพ และคณะ, 2566)

3. แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานภาครัฐระดับท้องถิ่นมีกระบวนการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วม (Public Participation) ของภาคประชาชนที่มากขึ้น รวมทั้งพบว่าการมีความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสาร การตระหนักถึงสิทธิในการเลือกตั้งและการคัดเลือกบุคคลเข้าไปเป็นตัวแทนในระดับท้องถิ่นของภาคประชาชนมีมากขึ้น ส่วนการแสดงออกถึงความร่วมมือในการทำงาน (Working Together) ทั้งการเข้าร่วมรับฟังประชาคมหรือการร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มากขึ้น รวมทั้งการมีส่วนร่วมวางแผน (Planning) ในการพัฒนาท้องถิ่นและการให้ความสำคัญต่อการดำเนินการติดตามประเมินผล (Monitoring) ทั้งโครงการในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชน และในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสรรงบประมาณ (Budget) ให้สอดคล้องเหมาะสมต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกมิติ เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ควบคู่กันระหว่างภาคประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับบุญชาติ ธรรมสีทอง ศึกษาเรื่องการปกครองท้องถิ่นและกระบวนการกำหนดนโยบายการบริหารรัฐ: เรื่องผลประโยชน์สาธารณะ พบว่ากระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน รวมถึงการส่งเสริมและการให้การศึกษาแก่ประชาชนพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นตามกรอบความเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาประเทศตามรัฐธรรมนูญ และทิศทางการปฏิรูปประเทศ (บุญชาติ ธรรมสีทอง, 2565)

ส่วนที่ 2 ผลของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารการเมืองในระดับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่ามาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การตื่นตัวทางการเมืองและมีพัฒนาการของการสื่อสารและเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ง่ายและสะดวกรวดเร็ว ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองระดับท้องถิ่น ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารทางด้านการบริหารงานของฝ่ายบริหารท้องถิ่น รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสารในการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้และนักการเมืองท้องถิ่นและเป็นพื้นที่สำหรับการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนได้อย่างง่ายดายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการรับรู้ การเข้าใจ และการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วีระศักดิ์ จินารัตน์ ศึกษาเรื่องการใช้ Facebook เพื่อการรับข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อความสนใจทางการเมืองและการเข้าร่วมทางการเมือง พบว่า 1) มีลักษณะการใช้ Facebook ในการติดตามข้อมูลการเมือง มีลักษณะการติดตามข้อมูลการเมืองผ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์หรือวิทยุ ซึ่งยังเป็นการใช้สื่อเดิม 2) อิทธิพลของการใช้ Facebook ที่มีผลกระทบต่อนโยบายทางการเมือง ประกอบด้วย ความรู้ทางการเมือง การวิจารณ์การเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อิทธิพลการได้รับประโยชน์จากข้อมูลปัจจุบันและการเรียนรู้ทางการเมืองของกลุ่มเพื่อนใน Facebook สามารถพยากรณ์ความสนใจการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มที่ไม่ใช่รัฐบาลกับนักการเมืองระดับชาติ สามารถพยากรณ์ความรู้ทางการเมืองและการวิจารณ์ทางการเมืองได้ และอิทธิพลของการติดตามข่าวนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติ กลับมีผลกระทบร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญคือ การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งต่อไป มีอิทธิพลร่วมกันกับการติดตามข่าวการเมืองจากรัฐบาลและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลทางวิทยุหรือโทรทัศน์ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำประชาคม ประชาวิจารย์เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่ามาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การขาดการประสานพันธ์ในการจัดทำเวทีประชาคมอย่างทั่วถึง การมีทัศนคติต่อการทำประชาคมว่ามีความยุ่งยากซับซ้อนและไม่จำเป็น และมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวเสียเวลาในการประกอบอาชีพ รวมถึงบริบทในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งระยะทางในการเดินทางความสะดวกสบายในการเดินทาง หรือการไม่มียานพาหนะในการเดินทางไปร่วมเวทีประชาคม การไม่ไว้วางใจผู้นำหรือผู้บริหารและขาดความเชื่อมั่นในการที่จะดำเนินงานตามแผนได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน หรือมีทัศนคติต่อตนเองว่าไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความคิดเห็น หรือปัญหาของชุมชนต่อสาธารณะได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่นจึงควรมีการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุน และให้ความสำคัญต่อการรับรู้ การเข้าใจ ในสิทธิของตนเอง สอดคล้องกับ สมนึก จันทรีโสตา และคณะ ศึกษาเรื่องประชาคมหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมเชิงลึกของประชาชนเพื่อความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านที่ผ่านมาได้ให้ประชาชนเสนอโครงการและลงมติโดยการยกมือเลือกโครงการที่เห็นด้วยมากที่สุดเพียงรอบเดียว โดยประชาชนไม่มีโอกาสศึกษาข้อมูลเชิงลึกของโครงการก่อนลงมติ และโครงการที่ผ่านมติส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นงานรับเหมาจากภายนอกโดยประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการกระบวนการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสของโครงการ นำปัญหาที่พบจากกระบวนการประชุมประชาคมหมู่บ้านมาหารือกับคณะกรรมการหมู่บ้านและได้ร่วมกับประชาชนสำรวจข้อมูลเชิงลึกพบว่า สิ่งคุกคามที่ประชาชนกำลังประสบคือภาระหนี้สินซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการลงทุนซื้อปุ๋ยเคมีทำการเกษตร และพบว่าชุมชนมีศักยภาพและทรัพยากรที่จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการทำเกษตรอินทรีย์ เกิดนวัตกรรมดินใส่เดือนผสมกากขุรสอินทรีย์ที่ทำให้ผลผลิต ตลอดทั้งคุณภาพดินและระบบนิเวศดีขึ้นกว่าการใช้ปุ๋ยเคมี นอกจากนี้ได้นำผลการทดลองไปขยายผลในการปลูกพืชสวนพืชไร่ นำผลการทดลองเกษตรอินทรีย์ไปขยายผลในหมู่บ้านอื่น และจัดเสวนาประชาคมหมู่บ้านพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดที่ได้มีส่วนร่วมในการทดลองมีการเปิดเผยข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นไปได้ด้วยความโปร่งใส ทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในการประชุมประชาคมหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานอื่น (สมนึก จันทรีโสตา และคณะ, 2562)

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการการคัดเลือกบุคคลเป็นตัวแทนและลงคะแนนเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น การให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความกระตือรือร้นและสนใจทางการเมืองระดับท้องถิ่น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นเกิดการตื่นตัวและเข้าใจในบทบาทหน้าที่และสิทธิของตนเองในการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภานิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจในบริบทของความรู้ความสำคัญของการเมืองระดับท้องถิ่น ทัศนคติและจิตสำนึกที่ดีที่มีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่น มุ่งหวังในการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าผู้ที่มีอิทธิพลหรือผลประโยชน์ภายในท้องถิ่น และเลือกผู้บริหารที่มีความโปร่งใสในการทำงานสามารถตรวจสอบได้ จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการทัศน์ของการเมืองระดับท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากประชาชนรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญต่อการคัดเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้นและมีความเป็นประชาธิปไตยแบบเสรี มีอิสระในการคัดเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนของตนเองมากยิ่งขึ้น มีการตื่นตัวทางการเมืองและตื่นรู้ทางความคิดไม่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นในปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลเป็นตัวแทนระดับท้องถิ่นและการปรับเปลี่ยนตนเองและความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแบบใหม่ที่สามารถ จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยที่จะส่งผลต่อการหมดไปของการเมืองรูปแบบเก่า และนักการเมืองในรูปแบบเก่าหรือลักษณะแบบเก่าที่หวังเข้ามาเพื่อกอบโกยผลประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าการมีความสามารถในการบริหารงานภายในท้องถิ่น

รวมถึงการเมืองระดับชาติที่นักการเมืองรูปแบบเก่าที่คงจะหมดพื้นที่ทางการเมืองในอนาคตอันใกล้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระดับท้องถิ่นและการเมืองระดับประเทศ สอดคล้องกับภวัต พัฒนนิภากร ศึกษาเรื่อง รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.46$) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรณรงค์หาเสียง ($\bar{X} = 2.88$) และด้านกิจกรรมชุมชน ($\bar{X} = 3.04$) และอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อเป็นการเฉพาะ ($\bar{X} = 2.53$) โดยผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐาน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนล่าง 1 มีความสนใจในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น โดยรู้สึกว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งนี้กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนล่าง 1 ยังขาดการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในท้องถิ่น โดยไม่มีส่วนร่วมในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับนักการเมืองท้องถิ่น และไม่นิยมเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่น และไม่ค่อยได้รับการแลกเปลี่ยนประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ กับนักการเมืองและข้าราชการในท้องถิ่น และไม่มีการติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง (ภวัต พัฒนนิภากร, 2563)

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สรุปได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมากด้วยเช่นเดียวกัน หากแต่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีปัญหาอยู่หลายด้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของท้องถิ่นโดยตรงทำให้การบริหารงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งประเด็นของปัญหานั้นมีพื้นฐานว่าเกิดจากประเด็นหลายสาเหตุ ซึ่งสาเหตุหลักคือการขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น กล่าวคือ ท้องถิ่นไม่สามารถบอกได้ว่าเป้าหมายของการพัฒนา หรือสภาพที่พึงปรารถนาของท้องถิ่นในอนาคตคืออะไร เพราะส่วนใหญ่ท้องถิ่นทำได้แต่เพียงนำโครงการมาจัดทำรวมกันเพื่อเป็นแนวในการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละปีโดยไม่ได้นึกถึงความสำเร็จของการพัฒนาคืออะไร ทั้งนี้ท้องถิ่นไม่ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังเน้นการพัฒนาเฉพาะด้าน เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานในด้านอื่น ๆ นั้นยังมีสัดส่วนของการพัฒนาที่น้อยและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมาจะระดมความคิดเห็นในวงแคบ เฉพาะฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วน หรือผู้นำท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่ได้แสวงหาความต้องการของประชาชน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนมากเพียงใดก็ตาม ซึ่งถือเป็นความย้อนแย้งกันอยู่ในตัวของตัวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสียเอง สอดคล้องกับวันวิสา แซ่มช้อย และโชติ บติรัฐ ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ สถานภาพ การสมรส อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก คือปัญหาในชุมชนมีแบ่งพรรคแบ่งพวก ทำให้ขาดความร่วมมือ และความสามัคคีในหมู่คณะ และประชาชนขาดความเชื่อมั่น ความสามารถของคณะกรรมการ และประธานชุมชน เทศบาลควรให้ความสำคัญตรวจสอบศักยภาพของคณะกรรมการชุมชนแต่ละชุมชน ก่อนที่จะรับรองการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน (วันวิสา แซ่มช้อย และโชติ บติรัฐ, 2565)

5.ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สรุปได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น หากแต่การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนยังอยู่ในระดับน้อย ยิ่งขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งการร่วมเสนอ ร่วมจัดทำแผน ร่วมติดตามประเมินผล และตรวจสอบ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการสื่อสาร การให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิพลเมืองของประชาชนเพื่อเข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเชิงภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก สอดคล้องกับ พรชัย สุขอยู่ และอัครณัฐ วงศ์ปรีดี ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า พบว่าการที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า ในสัดส่วนของผู้แทนประชาคมท้องถิ่น โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะกรรมการ ส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและประชาชนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหลักห้า (พรชัย สุขอยู่ และอัครณัฐ วงศ์ปรีดี, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐที่จะต้องส่งเสริม สนับสนุน และเปิดพื้นที่ให้กับประชาชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และภาคประชาชนเองที่ต้องสร้างทัศนคติใหม่ด้วยการสร้างความตระหนักในการให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้ 1.การให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นตั้งแต่ระดับชาติ รัฐบาลควรเปิดรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในทุกระดับ รวมทั้งการใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารทุกช่องทาง และมีการสื่อสารตอบโต้ข้อมูลกับประชาชน เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งหมด 2.การกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน ลดขั้นตอนกระบวนการทางราชการให้สั้นลงแต่คงประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นหน่วยงานระดับที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ได้ร่วมสร้างความร่วมมือในการทำงาน และร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กับภาคประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม 3.การปรับปรุงระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ทั้งการมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันในการจัดการความเชื่อมโยงภาพรวมร่วมกัน การสร้างความร่วมมืออย่างถ่องแท้เสมือนการร่วมเป็นหุ้นส่วนกัน สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกัน 4.การสร้างความเข้มแข็งให้กับการตรวจสอบ และการประเมินผลของภาคประชาชน โดยระบบการตรวจสอบสามารถตรวจสอบผลลัพธ์และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ให้เป็นระบบที่มีความร่วมมือกันอย่างกว้างขวาง โปร่งใสตรวจสอบได้ทั้งระบบ และยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และไว้วางใจในการร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน 5.การออกแบบระบบหรือกำหนดวิธีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณ วางระบบพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรภาครัฐให้มีความพร้อมในการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นระบบเดียวกัน และมีกระบวนการพัฒนาในลักษณะบูรณา

การร่วมกันระหว่างส่วนกลางและพื้นที่ (function and Area) ให้สอดคล้องเหมาะสมต่อพื้นที่ท้องถิ่น แต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ พุทธนพ และคณะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 6(1), 48-58.
- ณัทวิ ศิริรัตน์ และคณะ. (2566). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(1), 325-343.
- บุญชาติ ธรรมสีทอง. (2565). การปกครองท้องถิ่นและกระบวนการกำหนดนโยบายการบริหารรัฐ: เรื่องผลประโยชน์สาธารณะ. วารสาร มจร.เลย ปริทัศน์, 3(2), 107-119.
- พรชัย สุขอยู่ และอัครณัฐ วงศ์ปรีดี. (2565). การส่งเสริมและสนับสนุนการปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหลักห้า. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 9(2), 263-288.
- ภวัต พัฒนนิภากร. (2563). รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภวัต พัฒนนิภากร และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร. (2562). บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ไทยแลนด์ 4.0. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 4(1), 53-69.
- รัฐ กันภัย และธรรมนิธย์ วราภรณ์. (2558). การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทยมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 1075-1088.
- วันวิสา แหม่มซ้อย และโชติ บดีรัฐ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก, 8(1), 374-385.
- วิชญ์ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). การใช้เฟสบุ๊คเพื่อการรับข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อความสนใจทางการเมืองและการเข้าร่วมทางการเมือง. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(12), 412-424.
- สมนึก จันทโรสดา และคณะ. (2562). ประชาคมหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมเชิงลึกของประชาชนเพื่อความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่น. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(10), 4670-4685.
- Cronbach, L. J. (1970). Essentials of Psychological Test (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.